

УВОД

У Скупштини Републике Србије крајем децембра усвојен је Буџет за 2009. годину, али пратећи прописи који треба да обезбеде повећање прихода републичког буџета још чекају у скупштинској процедури. Повећање прихода очекује се од већег прилива средстава по основу акциза и делимично од републичких административних такса. У овом раду покушаћу да прикажем шта су то акцизе, значај акцизних прихода за укупне јавне приходе и шта се може очекивати после усвајања предлога закона о акцизама, какви ефекти могу бити на приходној страни буџета и какве ефекте на раст цена можемо очекивати.

Разлози за доношење Предлога закона о изменама и допунама закона о акцизама су постизање циљева у домену политике акциза: повећање акцизних прихода, смањење појава сиве економије у промету акцизних производа и даља постепена хармонизација акцизне политике са прописима и стандардима Европске уније. Међутим, сигурно је да повећање прихода од акциза и повећање републичких административних такса (нпр. повећање такси одразиће се на поскупљење регистрације моторних возила за око 500 динара) није довољно да покрије огромне буџетске расходе. Решење је у смањењу расхода. Има много давања која нису овој држави потребна. Али, сукобљени су интереси оних који се залажу да потрошња неких буџетских корисника и потрошња за неке намене које се никако не би смеле финансирати из буџета остане на - за њих - жељеном нивоу. Да би се обезбедили јавни приходи за финансирање ових апетита (јавних расхода) вероватно ће акцизама прискочити у помоћ инфлаторни порез. Већ у јануару 2009. се ова тврдња показује исправном и манифестује се кроз дивљање девизног курса, а постоји бојазан и да нас ускоро очекују инфлаторна кретања.

Појам и врсте акциза

Акцизе су фискални приход којим се опорезују одређени производи као што су на пример: деривати нафте, дуван и дуванске прерађевине, алкохолна пића и одређене врсте освежавајућих безалкохолних пића, етил алкохол, кафа и луксузни производи.

За одређене предмете акцизног опорезивања (за неке производе) акциза се плаћа према количини, односно утврђује се динарски износ акцизе на јединицу мере, који се тромесечно усклађује на бази раста цена на мало. Тако се акциза плаћа у динарском износу за тону, барел, килограм, паклицу... Због тога су на основу уредбе владе Републике Србије цене горива често мењане, јер су усклађиване са растом цена на мало и са променом цена горива на светском тржишту (али овде нећемо разматрати детаље о начину формирања цена, него се само начелно напомиње у циљу објашњења сисетема акцизног опорезивања). На другу врсту производа, као што су: луксузни производи, производи од злата и других племенитих метала, од драгог камења, крзна, акциза се плаћа по стопи, тј. у процентуалном износу зависно од цене (тржишне вредности робе – малопродајне цене).

Закон о акцизама донет је 2001. године и објављен је у «Службеном гласнику Републике Србије», број 22/2001, али су већ крајем године усвојене измене («Сл. Гласник РС», 76/2001). Циљ закона је био елиминисање сиве економије и ефикаснија наплата акцизних прихода. Захваљујући томе су приходи од акциза у 2001. години повећани чак за више од једанаест пута у поређењу са наплаћеним приходима од акциза у 2000. години. Законом је прописано да се на луксузне производе акциза плаћа по стопи од 20 до 30%, а за друге производе утврђен је динарски износ акцизе на јединицу мере уз тромесечно усклађивање на бази раста цена на мало. Законом је било утврђено, да се, између осталих, акциза плаћа и на со, па је изменама закона из децембра 2001. овај артикал изузет од акцизног опорезивања. У структури укупних јавних прихода у 2001. години приходи од акциза износили су 7,09% (приходи од пореза, акциза, царина и такса збирно чинили су 64,31% од укупних јавних прихода, док су приходи фондова за здравствено осигурање, за незапосленост, за пензијско и инвалидско осигурање износили 35,69% од укупних јавних прихода). Јавни приходи повећани су и захваљујући бољој наплати пореских прихода и елиминисању сиве економије у области опорезивања производа и услуга. Али уместо да се ова средства усмере у улагања за подстицај привредне активности и на тај начин повећа доходак из кога ће моћи да се обезбеде већи приходи за државу, средства су трошена делимично за подмирење доспелих, а неизмирених обавеза према корисницима буџетских средстава, а највећим делом у буџет су уграђивани нови нерационални издаци. Делимично из повећаних прихода, а делимично из донација измирени су дуг пензионерима и социјална давања: исплаћене су неизмирене обавезе из ранијих година према корисницима права из пензијског и инвалидског осигурања, здравственог осигурања, зарада радника који примају плате из буџета а за чије покриће нису постојали реални приходи, издаци за деље додатке и социјална давања.

У 2002. години највећи раст од свих јавних прихода бележе приходи од акциза – повећани су за 135% у односу на остварене приходе у претходној години. Повећање прихода је уследило после усвајања Уредбе о изгледу и начину издавања, вођења евиденције и обележавања контролним акцизним маркицама цигарета и алкохолних пића («Службени гласник Републике Србије», бр. 33/2002), којом је Влада Републике Србије евиденцију акцизних маркица пренела (са савезног министарства финансија) у надлежност Министарства финансија и економије Републике Србије. Од јуна 2002. године произвођачи и увозници акцизних производа подносе захтев за издавање маркица републичком министарству финансија. Елиминисање сиве економије у промету акцизних производа и повећање акцизних прихода оставља простор да се смање неке друге дажбине.

Законом о буџету Републике Србије за 2009. годину планирано је да се у 2009. години остваре приходи од акциза у износу од 116,9 милијарди динара, од чега: приходи од акциза на нафту и нафтне деривате 61 милијарда динара, приходи од акциза на дуванске прерађевине 45,5 милијарди динара и остале акцизе 10,3 милијарди. Види се да је ставка прихода од акциза у укупно планираним приходима буџета за 2009. годину (698,7 милијарди динара) изузетно значајна 16,7%. Напоменимо само да се очекује да приходи од царина износе свега око 50 милијарди динара, што ће бити последица снижавања царина у циљу додворавања Европској унији (предложене измене закона о царинској тарифи). Остварени приходи од акциза у 2007. године су нешто мањи од 99 милијарди динара, а у периоду јануар-септембар 2008. око 80 милијарди динара.

Предложене измене Закона о акцизама

„Хармонизација акцизне политике испољава се, пре свега, у даљем усаглашавању са системом опорезивања цигарета акцизом у Европској унији, у смислу повећања укупног акцизног оптерећења цигарета, имајући у виду да према општем правилу из Директиве Савета бр. 92/79/ЕЕЗ, 99/81/ЕЕЗ и 02/10ЕЦ укупно акцизно оптерећење (специфична акциза + пропорционална) не сме бити испод 57% малопродајне цене једне паклице цигарета у категорији цигарета са најпопуларнијом ценом и да укупна акциза не може бити нижа од 64€ на 1000 комада цигарета у категорији цигарета са најпопуларнијом ценом. Овим законом, предлаже се измена постојећег система опорезивања цигарета акцизом, у смислу повећања специфичне акцизе и смањења пропорционалне стопе акцизе, чиме се обезбеђује даље приближавање поменутиим стандардима ЕУ. На овај начин обезбедиће се повећање прихода од акцизе на цигарете, с обзиром да би државни приход у великој мери био независан од ценовне политике произвођача, односно увозника цигарета. Истовремено, на овај начин, тржиште се штити од јефтиних цигарета и цигарета лошег квалитета, што је једна од могућих последица смањења укупног тржишта услед спровођења Оквирне конвенције о контроли

дувана. “ [1](#)

У циљу обезбеђивања већих прихода од акцизе на деривате нафте у републичком буџету, овим законом предлаже се измена износа акцизе на деривате нафте (моторни бензин, дизел гориво и течни нафтни гас за погон моторних возила). Тако ће износ акцизе на течни нафтни гас за погон моторних возила после ступања на снагу новог закона о акцизама износити 13 динара по килограму. Предлаже се повећање последњих усклађених износа акцизе (усклађивање је извршено у јануару 2008. године) на деривате нафте, и то на моторни бензин са садашњих 35,91 дин/лит на 40,50 дин/лит, дизел гориво са садашњих 19,10 дин/лит. на 26,00 дин/лит. и течни нафтни гас са садашњих 11,01 дин/кг на 13,00 дин/кг (према скали која је била утврђена за 2009.г.). На деривате нафте акциза се плаћала у 2008. у следећим износима: за све врсте моторног бензина 27,5, а одсад ће се плаћати 40,50 дин/лит; за све врсте дизел – горива 16,6, а убудуће 26,00 дин/лит; за течни нафтни гас за погон моторних возила 10, а убудуће 13 дин/кг.

Предлаже се повећавање износа акцизе на пиво на 15,00 дин/лит. (последњи усклађени износ акцизе на пиво који се примењује, износи 12,41 дин/лит).

Предлогом закона о изменама и допунама закона о акцизама утврђује се акцизна структура на цигарете до 2012. године и тако се свим учесницима на тржишту гарантује стабилност и предвидивост, што је позитивно за домаћу дуванску индустрију.

Чланом 40. Закона о акцизама прописани су износи акциза који се плаћају на цигарете из увоза и на цигарете произведене у земљи. Изменама закона предлаже се повећање динарских износа акциза тако да ће се на цигарете из увоза и на цигарете произведене у земљи плаћати акциза, по паковању од 20 комада, и то:

1) до 31. децембра 2008. године у износу од 8,48 дин/пак;

2) у периоду од 1. јануара до 31. децембра 2009. године у износу од 11,00 дин/пак;

3) у периоду од 1. јануара до 31. децембра 2010. године у износу од 16,00 дин/пак;

4) у периоду од 1. јануара до 31. децембра 2011. године у износу од 20,00 дин/пак;

5) у периоду од 1. јануара до 31. децембра 2012. године у износу од 24,00 дин/пак.» [2](#)

На цигарете које су у паковању различитом од паковања од 20 комада, акциза се плаћа сразмерно паковању.

На цигарете из увоза и на цигарете које су произведене у земљи, поред напред наведених динарских износа акцизе која се плаћа по јединици мере, плаћа се и акциза по стопи од: 1) 33% у периоду до 31. децембра 2008. године,

2) 35% од 1. јануара 2009. године. Основицу за обрачун акцизе чини малопродајна цена цигарета, коју утврђује произвођач, односно увозник цигарета.

На цигаре и цигарилосе плаћа се акциза по стопи од 33% у периоду до 31. децембра 2008. године, а 35% од 1. јануара 2009 године. Основица за обрачун акцизе је малопродајна цена по комаду.

На дуван за пушење и остале дуванске прерађевине плаћа се акциза по стопама истим као и за напред наведене (цигарете, цигаре, цигарилосе) само што је основица за обрачун акцизе и малопродајна цена по килограму. На дуван за пушење и остале дуванске прерађевине које су у паковању различитом од 1кг, акциза се плаћа сразмерно паковању.

Малопродајне цене дуванских прерађевина одређују произвођачи, односно увозници тих дуванских прерађевина. Малопродајне цене по јединици мере цигарета произвођачи/увозници одређују пре подношења захтева за издавање контролних акцизних маркица. Малопродајне цене по јединици мере дуванских прерађевина

произвођачи/увозници одређују пре стављања у промет тих производа. Малопродајне цене дуванских прерађевина произвођачи, односно увозници пријављују Управи за дуван и објављују у „Службеном гласнику Републике Србије”, уз писмену сагласност Управе.

На кафу, за коју се до сада плаћала акциза 30%, од сада ће се наплаћивати акциза по стопи од 40%.

Предложеним изменама закона, у складу са прописима ЕУ, уређује се право на ослобођење од плаћања акцизе у случају када акцизне производе набављају дипломатска и конзуларна представништва и међународне организације за службене потребе, као и личне потребе особља и чланова њихових породица под одређеним условима. Такође се прецизирају ослобођења од плаћања акцизе на деривате нафте чији се промет врши у складу са међународним уговорима, а укида се пореско ослобођење на кафу чији се промет врши на основу међународног уговора. Заиста стимулативно да се од плаћања акциза ослобађају управо они који највише имају.

ЗАКЉУЧАК

Изменама закона о акцизама, уколико буде усвојен у Скупштини Србије, повећавају се акцизни приходи републичког буџета. После усвајања закона поскупеће гориво (бензин, дизел, течни нафтни гас за моторна возила), кафа, цигаре, цигарете, дуван и дуванске прерађевине, пиво. Да ли ова поскупљења представљају замајац за распиривање инфлације врло брзо ће се показати.

1. Образложење Предлога закона о изменама и допунама закона о акцизама.[[^](#)] 2. Предлога закона о изменама и допунама закона о акцизама.
[

Акцизе или инфлаторни порез

Пише: Ружица Мрдаковић-Цветковић
понедељак, 12 јануар 2009 16:02

[^](#)
]